

A vadászati törvény reformálása érdekében.

Irta: Bisell Gyula, urad. főerdész.

E lapok 1880. é. márczius havi füzetében, a fennirt czim alatt fejtette ki nagyrabecsült szaktársunk, Illés Nándor ur e czim által megjelölt tárgyra vonatkozó nézeteit, mely alkalommal azon elv hívének vallja ugyan magát, mely szerint: „jó vadász jó erdész“, de más nézet jogosultságát nem vonja kétségbe, sőt a szaktársakat fölhivja, hogy véleményeiket ez iránt szintén nyilvánítsák. E fölhívásnak engedve, bátorkodom kijelenteni, hogy én a fennebbi tételnek nemcsak hogy határozott ellensége vagyok, sőt azt épen megfordítva így merném mondani: „jó vadász rossz erdész“.

Tagadhatatlan, hogy az erdészet a vadászatból fejlődött s hogy több ezer éves korszakon át a vadász volt egyedüli ur az erdőben; erre alig 150 évig tartó időszak következett, midőn vadász és erdész még testvériesen megfértek egymás mellett. Ezen időszakban szerepeltek Cotta, Hartig s mások, kik az erdőnek is lelkes ápolói voltak ugyan, de szívök zugában a vadászat iránti hajlammak is adhattak helyet, mert akkor a gőzgép és vasut még nem volt feltalálva; a fa nem volt még világkereskedelmi árú, másfelől a kőszén aggasztó versenye sem volt még ismeretes; a földbirtokot nem terheltek nyomasztó adók; a kamatláb alacsonyabb volt s a „talajjáraadék“ jelszava sem volt még feltalálva. Akkor bizony szép dolog lehetett erdésznek is meg vadásznak is lenni egyuttal, a magas fordák s az elődök által hátrahagyott bő fakészletek korában! Ez időben, az erdészeti tudomány születése korában, a vadászat is átalakult az időkövetelménye szerint s fejedelmekhez méltó foglalkozássá vált.

De mi hamar eltűnt e kedves idyll! A föld kerekése mindenfelé vasuti sinekkel lön behálózva; a legcsendesebb

völgyben, a legelhagyottabb pusztán is gözgép kezdett működni; az erdők üzérkedés tárgyaivá lettek; a fát egyik világrészből a másikba kezdték szállítani; a talajtól nemcsak a tőke kamatait, de kamatos kamatait követelték, s midőn a geniális Pressler a „tisztá jövedelem“ jelszavát kiadta; az erdészeti tudomány szép épülete legbelsejében megingott. S midőn az erdők egyszerű fiának még sejtelve sincs a beállott forradalomról, a tanári székekben ülőket lázas nyugtalanság fogja el; régi tekintélyeket kiméletesen vagy kiméletlenül félretolnak; a tanári székeket doktorok foglalják el, tanintézetekből akadémiákat csinálnak, s azokat nagy városokban áthelyezett felsőbb iskolák szorítják ki; végre egyetemeken erdészeti fakultásokat állítanak, melyekből csupa szemüveges erdészeti doktorok kerülnek ki.

Illés ur azt mondja, hogy Magyarországot a láz még nem fogta el! Hát az új erdőtörvény nem elegendő bizonyítéka annak, hogy a régi iránynyal, a régi eszközökkel szakítottunk? Hát Magyarországon, hol erdőörökké kellett degradálni azon régi vadászokat, kikről Illés ur egyszerre ismét ábrándos gyöngédséggel emlékszik meg; hol erdőfelügyelőségeket állítottak fel, ne lenne felismerhető a korszerű haladásra való törekvés?

Legyünk őszinték önmagunk és mások iránt! Ismerjük el, hogy az erdészeti viszonyok hatalmasan megváltoztak az utolsó 3 évtized alatt és hogy ma már azon korszak küszöbén állunk, mely korszakban erdész és vadász egy személyben össze nem férnek.

A sport nem ismer semmi gazdasági célzt; a sport pl. roppant kiadással nemes lovakat nevel s azokat a gyepen néhány percnyi futamban tönkre teszi. S ez ellen semmit sem lehet szólni mindaddig, míg a sport kiadásai a gazdaság számadásaiba be nem vonatnak; de valamint minden mezőgazda a legerélyesebben tiltakoznék, hogy a versenygyep költségei és veszteségei a csikó tenyésztés számlájára irassanak: hasonlóan

vissza kell utasítania a tisztességes erdésznek is a vadászat érdekében hozott azokat a néha hihetetlen nagyságu áldozatokat, melyek hallgatólagosan az erdő rovására számíttatnak.

Valóban nincs második példa arra, hogy a sport a gazdasággal úgy össze elegyítették, mint a hogy ez az erdészetnél történik. Az erdész elkészíti a „10—14-dik minta“ szerint a vágási és erdősítési tervet, a fővad azonban nem sokat törődik az erdész irka-firkájával, még ha az az erdőfelügyelőség jóváhagyását meg is nyerte! Neki megy és lerágja a fiatal ültetvényeket több száz holdon; kikaparja a makkot a bevetett területekről s növekvő agganca viszketegségét fiatal fákhöz surolva szünteti. Hiába való a kerítés, mert azt áttöri a vad, s mit használ az, hogy a mivelési költségek kétszer-háromszor szerepelnek a kiadások közt és már valószínűs kapitálist képviselnek, melytől kamatokat bizony nem lehet várni; és semmit sem segítnek a vad tenyésztés káros volta ellen tett kifogások a földbirtokossal szemben, míg azon axioma van érvényben, hogy „jó erdész jó vadász,“ sőt ez még szakközlönyben is olvasható.

Mint szenvedélyes és többoldalú sportman egészen értem a nagy urak ily irányú agitációját, azt azonban nem tudom felfogni, hogy erdőtisztek mikép képesek magán szenvedélyeiket szakjukba átvinni. Oly erdész, ki szenvedélyes vadász is, azon amerikai hajós kapitányokhoz hasonlítható, kik magán szenvedélyeik kielégítése végett szállitmányukat és legénységüket veszélyeztetve füttették kazánjaikat, hogy a fogadást megnyerjék. A hajós kapitányoknak ezen faja bizonyosan kihalt már, mivel manapság a hajóparancsnoknak még azt a vitorlát is meg kell fizetnie, mely valamely indokolatlan intézkedés folytán a tengerbe hull.

Mit szólnának ahhoz a vadászatot szenvedélyesen üző erdészek, ha a vadak által okozott erdei károkért felelősökké tennék?

Mihelyt a vadászat önmagáért mint sport jó tekintetbe, az erdész nem szólhat ellene semmit, mert akkor az erdő a vadászatnak van alárendelve, és vadas kertté válik, melytől természetesen nem lehet jövedelmet várni. Ma már csak bizonyos helyeken és bizonyos körülmények közt tenyészthető kár nélkül a vad, pl. magas hegységben, természetes uton felujított bükkösökben, valamint erőteljes berki talajon álló sarjerdőkben; általában azonban azon elvnek kell érvényre jutnia: kultur államban a vadnak tenyésztése vadászkertbe való.

Ne hozza fel nekem senki ellenvetésül más miveltebb államok vadászati törvényeit. Magasabb miveltségű államokban, mint Angliában, Francia- és Németországban számos a vadászkert, miért oly ritkák ezek nálunk, hol a talaj értéke oly csekély? Először is azért, mert nálunk még mindig azt hiszik, hogy azon elvnek kell hódolni és lehet, mely szerint: „a kecske is jóllakjék, meg a káposzta is megmaradjon“ (Erd. L. 225. oldal), mi azonban ma már sehol többé el nem érhető; másodsor pedig azért, mert nálunk azon fényezésnek hódolnak az emberek, hogy csakis valóban „vad“ vadat szeretnek lőni. Ha az ugynevezett „castle“-szarvas Megyeren és környékén a parforce vadászatok alkalmával oly jól használható s a vadászokat már ép oly pompásan mulattatja, mintha valóban a vadon szarvassa lenne, talán már nincs messze az az idő, midőn hazánkban is nem pusztán a szabadban tartott cserkészeten és hajtóvadászaton lövésre került nemes vad elejtése nyújt élvezetet, és midőn a vadaskertek alapítása általános lesz.

Vadaskertek berendezése és fentartása mindenesetre tetemes költségbe kerül, de én azt hiszem, hogy nagy nemzetgazdasági haszonnal bír, ha a vadászat kedvelő megismeri és maga viseli azon költségeket, melyekbe sportja kerül. Ha azonban egy újabb vadászati törvénybe a vad kimélése tekintetében szigorubb rendelkezések vétetnek fel, a költségeknek

legalább egy része, és pedig nem igazságosan a nagy közönségre rovatik, abban az esetben t. i. ha nem lenne gondoskodva a vadak által okozott károk teljes megtérítéséről; de ha a vad károsítások megtérítése iránti igénynek szabad folyást fog a törvény engedni, még a leggazdagabb ur is beleun vadászati szenvedélyébe, mint ez például az uralkodó házzal is Loban szigeten s más helyeken történt.

A vadak által okozott károsítások megtérítése iránti igény támasztása alkalmával a megkárosodott ritkán találja el a helyes közép utat s vagy önkénytesen lemond a jogosan követelhető kártérítésről, vagy annak kisebb-nagyobb részéről, az uri sportman, vagy az erdőtiszt iránti kiméletről; vagy pedig minden ellenvetés daczára a kártérítési igény, következetes kizsákmányolássá fajul. Hogy lenne a gyakorlatban kiegyenlíthető, ha egy nagyobb erdőbirtokos, pl. egyike az erdőtörvény 17. §-ában megjelölteknek, eddig elhanyagolt erdejét teljes jóindulattal és nagy áldozattal a törvény értelmében rendszeresen szándékoznék kezelteni, de a szomszéd erdőbirtokos, az erdejében meglévő nagy vadállományt, mindenesetre fenn akarná tartani? Meglenne-e téríthető az elől említett erdőbirtokos részére a vadak által okozott károsítás, még abban az esetben is, ha az vadászati jogáról le is mondana, melyet különben, az új javaslat szerint úgy is csak 3 hónap folyamán gyakorolhatna?

Eddigelé talán csak a mezőgazdaságilag mivelten területen elkövetett vadkárosítások jöttek tárgyalás alá, de vajjon mostantól, — az új erdőtörvény folytán, — a vadak által okozott kártérítések súlypontja nem éppen az erdőre fog-e kiterjeszteni, mert előre látható, hogy a gondos erdőbirtokos az újabb javaslat által ugyszólván illusoriussá tett vadászati joga gyakorlatáról le fog mondani, hogy legalább a vadkárosítás iránti igényét fentarthassa?

Elöttem igen veszélyesnek tünik fel, ha mi erdőtisztek, kik évek hosszú során át az erdők törvényes oltalma iránt szónokoltunk, most a vad kimélés érdekében megindított mozgalomhoz csatlakozunk, mely mozgalom, legalább részben, mégis az erdő ellen irányul. Nézetem szerint nem illő erdészhez ily mozgalomban résztvenni, és pedig állami erdőtisztnak azért, mert azt az állam nem azért fizeti, hogy az erdőkben szenvedélye kielégítése végett járjon, magán erdőbirtokos erdészének pedig azon okból nem, mivel annak bizonyára nincs szüksége erdőtisztje segítségére, ha maga vadászat kedvelő, ha pedig a vadászatnak nem barátja, nem igen köszöni meg tisztjének, a vadkimélés érdekében kifejtett agitációját.

Ismételve mondom, hogy a legtöbnyire ugyis befolyásos vadászat kedvelők nem szorulnak az erdészek támogatására. De ha az Erdészeti Egyesület véleménye hivatalosan is kikéretnék, annak nem lehetne a vadkimélési kényszer javára adatnia, mert az esetben önmagunkkal, t. i. az erdőtörvény tárgyalása alkalmával elfoglalt álláspontunkkal jövünk ellenmondásba. Éppen azon okból, mert ezen kérdésnél az a veszély forog fenn, hogy az okosságnak, igazságnak és méltányosság-nak szavát a szenvedély túlharsogja, igyekeznünk kell, hogy következetesen gondolkozzunk és cselekedjünk; az általunk teremtett erdőtörvényből, valamint az újabb erdőgazdaságból folyó következetesség pedig az, hogy az erdőt még a vad ellen is oltalomba vegyük.

És ezzel azt hiszem, kellően ki van jelölve azon állás, melyet nekünk erdészeknek, az erdészeti egyesületnek és szakközlönyének, az Erd. Lapoknak a vadkimélet kérdésével szemben elfoglalnunk kell, s feleslegesnek tartom a vadászat kedvelői által a m. évi december hóban megbeszélt indítvány egyes pontjára kiterjeszkedni.

Jöllehet megvagyok győződve, hogy az erdészeknek nagy

része, legalább a fiatalabb velem egyetért, habár csak igen ritkán akad valaki, ki azon régi hagyománnyal szemben: „jó erdész jó vadász“ — bátran felmer lépni — mindamellet sem igen számíthatok arra, hogy elmondott nézeteim nagy tetszésben részesüljenek. A legegyszerűbb igazságok találnak a legkevesebb hívrőre, s ha valamely cikkirő azt hiszi olvasóiról, hogy azok régi előítéleteikkel szakítanak, vagy éppen szenvedéyeiket korlátoztatják cikke által, azon esetben maga az oka kudarczának. Mint már mondám, én nem azért szólok fel jelen alkalommal, hogy a t. olvasókör tetszését megnyerjem, hanem teszem azt azon okból, hogy a jelenlegi eseményeknek valamely roszakaratu szemlélője azt ne mondhassa, hogy az erdészek közt senki sem akadt, ki az erdőt a vadászok ellen védelmezni, merte volna.

Vadászati tárcza.

Három medvekaland.

F.-Vissó, 1881. évi decemberhó 12.

I.

Felső-Vissó község határán „Pláj“ nevü dülőben egy medve a mezőn lévő zabkalangyákat (kereszt) több egymásután következő éjszakán át látogatta, ezt J. M. földtulajdonos észre vevén, éjszaka egyik zabkalangyában ő, a másokban pedig társa elrejtőzött, hol töltött fegyverrel a medve megjelenését várták.

Éjféltajt a medve megérkezett és egyik zabkalangya mellett elment anélkül, hogy J. M. észrevette volna, bizonyosan a sok várakozás következtében elszunyókált, s csak midőn a medve a társát elrejtő zabkalangyától mintegy 30 lépésnyire állott, mely perczen társának fegyvere is eldőrdült, látta meg a meglepett fenevadat.

A medve mostan dühösen neki ment és borzasztó ordítással kezdte a zabkalangyát széttépni, de az sokkal magasabb lévén mint a medve, élő testet hamarjában nem találván, tovább állott.

Egy fél órával később J. M. a zabkalangyából kibujt és társát elrejtő zabkalangyához ment; ottan társát elájulva találta, ki a medve ordításakor utolsó perceit számlálván, eszméletét veszte. Volt dolga mostan, míg képes volt azt eszméletére hozni.

Mindkettő tüzet rakott és a napviradtát a helyszínén bevárva, a gyéren lévő havon nyomoztak. J. M. mint tapasztalt vadász, a fekete színű vérnyomból azon meggyőződést nyerte, hogy a medve halálosan megsebesített, nagyon közel valahol feküdnie kell; tehát annak üldözése, illetőleg felkérése elhatározott. A nyom a Plaj hegygerinczen át Valeare nevű sziklás helyre vezetett. Egy nagy szikla előtt abban egyeztek meg, hogy J. M. a szikla bal, míg ellenben társa a szikla jobb oldalán előre haladjon. J. M.-nek simább útja lévén, akadály nélkül a szikla túloldalára érkezett, abban a perczen társa egy meredek szikláról lecsuszván, a medve fekhelyére jutott. A medve felegyenesedett és orditva az ember feje után kapott, e pillanatban J. M. már szintén a medve előtt állott és dupla fegyvere egyik lövéssel a medvét újból súlyosan megsebesíté. A medve nem esett el, hanem új ellensége ellen fordult, ki fegyverének csövét a medve torkába dugta, de bár mennyire erőlködött is, a fegyver másodszor el nem sült, mert ijedségében a kakast vagy csak az első állásra huzta fel, vagy pedig a ravasz helyett a ravasz fedőt nyomta. A medve ennek hirtelen, a mint balkezevel a fegyvert tartotta, kezéről 4 ujját leharapta és hátáról mintegy $\frac{1}{4}$ kiló húst kitépett, aztán egy hatalmas lökéssel az embert fegyverestül mintegy 3 méternyi távolságra ellökte, mire morogva tovább ment.

J. M. a medvebirkózás közt hiában kiabált társának, hogy segítséget nyújtson, ez némileg örvendett, hogy időközben az elejtett fegyver nélkül és egy darab fejbőr visszahagyása mellett, a fára mászni és így a veszedelemtől menekülni képes volt. Csak mintegy félórával később, mikor már teljesen meggyőződött, hogy a medve bokron fán túl van, a fáról lejött és társának hazafelé segített, ki magába járni képtelen volt.

Szegény J. M. most már csonkitott kézzel és sértett hátgerinczczel járkál községünkben nagynehezen, társa pedig a félelemtől már magához tért és egy darab fejbőr hiányáig egészséges, de mindkettőnek elmúlt a kedve hamarjában medvevadászatra menni, mert azt mondják, hogy nem tréfadolog egy maczkókaland.

II.

Mult ősszel Borsabánya közelében lévő Csizlocsia völgyben két 13 éves román fiu az erdőben egy juh-kecske csapatot őrzött. Az egyik fiu málna után járt az erdőben, míg ellenben a másik fiu valami fafaragási munkával töltötte idejét. Utóbbi egyszerre csak észre veszi, hogy az őrizete alatt álló csapatban rendetlenség illetőleg nyugtalan mozgalom állott be, az okot fürkészhén, látta, hogy egy kecske 3 hónapos medvebocs támadásai ellen védekezik. A bátor és gondtalan fiu tovább nem figyelt, mert máskülönbén észrevehette volna a mintegy 8 méternyi magas sziklatetőn az anyamedvét, mely magzatának sajtáságos játékmódját tetszéssel szemlélte, a kezében lévő bottal a bocs hátára néhány ütést mért. Egyszerre csak érzi a fiu, hogy hátulról valaki szépen felemeli és mikor visszafordul már az anyamedve vele a szikla felé indul; oda megérkezhén, a fiut egyszerűen a mélységbe lelökte. A medve aztán a szikláról lejött, a fiut a közelben lévő hulladékfával betakarta és eltávozott.

A második fiu időközben szedett málnáival visszaérkezhén,

csodálkozott társa könnyelműsége fölött, hogy miként hagyhatta a csapatot őrizet nélkül, de miután már hazafelé kellett indulni és társa még mindig nem jött, utána kiabált, de persze az nem válaszolt. Egyszerre csak valami jajgatást vélt hallani és mikor ez irányban nézett, feltűnt neki a farakás, mely egy pár órával ezelőtt nem volt ottan, tehát kíváncsiságból a fahalomhoz közeledett, de akkor határozottan jajgatást hallott; gyorsan a farakás széthányásához fogott, mely alatt társát eszméletlen állapotban feltalálta. A fiu Borsabánya faluból embereket hívott, kik az elszerencsétlenültet eszméletlen állapotban haza szállították.

A beteghez hívott orvos, kinek elbeszélése után jelen medvekaland tudomásomra került, azt mondja, hogy a fiu testén ütéseken kívül, melyek a leejtésből származnak, sérüléseket észrevenni nem volt képes, tehát a medve máskülömben igen szolidan bánt vele, minek következtében a fiu mintegy 14 napi betegeskedés után az ágyból felkelt, rendes napimunkáját folytathatja.

III.

F. F. kozi kerületbeli kincstári erdővéd keveset szokott gondolkozni, de annál inkább szeret szórakozás végett fegyverrel hátán az erdőben járkálni. Egy őszi napon gondtalansága annyira ment, hogy fegyverét oda haza hagyván, sétabottal kezében szokott erdei járkálást kezdett. Alig félórát barangolva a Vaszervölgyben, „Novicsor“ nevű sziklás helyre érkezett, hol a kezelési út védelmére mintegy 5 méter magas rovott fal van kiépítve, mely 3 méter magasságig vízben áll; ugyan e helyen néhány évvel ezelőtt az út szélesbitése tekintetéből sziklarepesztések eszközöltettek, minek folytán a rovott fal mellett mindenféle nagyságu szikladarabok szétszórva heverték. Ezen helyen a nevezett megállott és a vidéket bámulta — egyszerre csak a tuloldali parton egy annyamedvét boccsal pillantott meg, persze, hogy

vadászszokása szerint azonnal oldalához kapott, de hiába a fegyver hiányzott. Kétségesen körül tekintett, vajjon a gondviselés nem fog e ebben a perczen fegyveres vadászt oda vezetni? és mig ilyenképen körül nézett, majdnem örömkialtást tett, mert mintha a jó isten megkönyörült volna rajta, lábai mellett kopót vélt észrevenni, — a kutyától pedig gazdája rendesen nem messze szokott lenni, — de az öröm csak pillanatnyi volt, mert mikor a vélt kopót megtekinti, hát az szintén egy 4 hónapos boc. Ijedtségében mostan sétabotjával oly hatalmas csapást mért a boc hátgerinczére, hogy a bot azonnal ketté tört és a boc ordítani kezdett. Ezen zajra az anyamedve azonnal a folyón keresztül a vészhely felé sietve a rovott falon felmászni igyekezett, de erdővédem sem maradt időközben tétlen, a bocscsal nem törődött egyelőre, hanem a készletben fekvő legsúlyosabb 3 kődarabot a medve fejére akkor dobta le, mikor ez a rovott falon felmászni iparkodott, ugy hogy ez kábult állapotban régi helyére hátrált. Erdővédem ezután könnyű feladatnak képzelte a még mellette lévő bocscsal végezni, ezt fülön fogva néhány öllel lejjebb hurczolva, a vízbe akarta fullasztani, de a boc, a mint vizet kezdett inni, oly erőt fejtett ki, hogy erdővédem nem volt képes vele boldogulni és mikor észrevette, hogy az anyamedve újból fia segítségére közeledik, tanácsosabbnak tartotta a bocot elbocsájtani, mely annyával együtt tovább ment.

Csak mikor az erdővéd izgatottságából magához tért, vette észre, hogy nincs többé ép ruhája, ez a boc által dulakodás rözben széttépetett.

Ezen kaland mintegy elhiteti velünk, hogy gondtalan emberek külön gondviselés alá vannak helyezve, mert csak ugy lehet azt elképzelni, hogy erdővédem bátorságát életével meg nem fizette. Hogy a kiállott ijedtség és izgatottság folytán nevezett majdnem egy évig betegeskedett csak melleleg emlitem meg. *S. A.*